

'Devolution' a la italiana

Itàlia viu un intens debat polític entre dretes i esquerres sobre la modificació de la constitució per a arribar a un estat federal. Les properes eleccions generals i la probable victòria de Berlusconi marquen de prop aquest repensament de la República.

Imbroglio és una paraula italiana que forma part de l'argot polític per definir una situació que va més enllà del debat normal entre dretes i esquerres. Podríem traduir-la per "embolic". Això ve a compte pel fet que Itàlia ha viscut durant la dècada dels anys noranta una implosió del seu sistema polític, amb la desaparició o transformació dels partits que havien governat el país des de la fi de la Segona Guerra Mundial. Hi ha un nou context, unes noves forces, però el marc és el mateix. Hi ha consens que cal una nova constitució, d'acord amb els nous temps, però no hi ha manera d'arribar a un consens que permeti d'enterrar dignament la vella República. I un dels punts que més debat suscita aquests últims mesos és el federalisme, és a dir, una nova articulació del repartiment de poders que minvi l'estat en favor de les regions.

Una mostra de l'embolic, la tenim en les declaracions del primer ministre, Giuliano Amato, del 10 de juliol a Milà: "Sóc dels més convençuts partidaris del que se'n diu *devolution*. Sempre he pensat que es treballa molt millor en un estat descentralitzat que no pas en un estat centralitzat". En conseqüència, es declarava partidari de crear una Cambra de les Regions. Però pocs dies abans el seu ministre d'Afers Regionals, Agazio Loiero, havia dit en el curs d'una entrevista al prestigiós diari milanès *Corriere della Sera* que el poder en mans dels presidents regionals era "monstruós". Ara,

ARXIU / EFE

l'endemà de les paraules d'Amato, qui havia estat ministre del govern de Silvio Berlusconi, Giulio Tremonti, recordava en una entrevista al mateix diari milanès que el dia 4 de juliol l'actual primer ministre havia dit que el federalisme era un esquema que pertanyia al passat..., però sis dies després afirmava que la "devolució" pertanyia al futur. Cal aclarir que quan parlen de "devolució" o *devolution* els italians designen el procés britànic que l'any passat va crear autonomies a Escòcia i Gal·les, i més tard l'Ulster.

Berlusconi triomfant. El punt de sortida d'aquest embolic que pot portar Itàlia a un canvi constitucional cap al federalisme, són les eleccions regionals del 16 d'a-

bril d'enguany, quan per primera vegada foren elegits directament els presidents de regió. Els comicis van ser un èxit de l'oposició de centre-dreta que dirigeix Berlusconi, que abans havia forjat la Triple Aliança entre el seu partit, Forza Italia, Aliança Nacional, ex-neofeixista, i Lega Nord, secessionista. La legitimitat democràtica d'aquests nous dirigents ha portat Berlusconi a servir-se'n per erosionar la coalició governamental de centre-esquerra. Però el moviment engegat pot dur més enllà d'un canvi de govern conjuntural i pot forçar una transformació de l'estat, de signe federal.

El mes de juny proppassat els presidents regionals del Pol de les Llibertats (nom de la coalició de

Els polítics italians debaten aquests dies la necessitat o no de reformar la constitució en una línia federalista. El procés de la devolution a Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord hi ha influït en gran mesura.

ARXIU / EFE

Umberto Bossi, líder de la Lliga Nord. Alguns polítics italians acusen Bossi de voler dividir Itàlia aprofitant el procés de federalització.

Berlusconi), la majoria del Nord, van reunir-se a Ligúria i van presentar un seguit de reivindicacions per obligar el govern central a transferir un paquet de competències a les regions; en el debat, també van intervenir-hi dirigents regionals de centre-esquerra. Amb això, el federalisme ocupa ara el centre de la vida política italiana. S'han sumat, doncs, l'oportunisme polític de Berlusconi, el naixement d'un potent moviment regionalista-federalista i la necessitat de posar al dia les insti-

tucions i mecanismes de funcionament de la República.

Les reformes constitucionals de caire regionalista o federalista ja són al Parlament i hi havia previst de sotmetre-les a discussió abans de vacances, però, una vegada més, l'embolic ha obligat a ajornar-ho fins a la tornada de vacances, el 19 de setembre. L'oposició s'ha negat a parlar-ne aquest mes de juliol perquè considerava que el govern dedicava molt poques hores de debat a un afer de tanta transcendència. Això ha dut al ministre d'Afers Regionals, Loiero, a dir que l'oposició, en realitat, no vol la reforma, sinó erosionar el govern.

Una pedra a la sabata. El líder del moviment regionalista-federalista és, sens dubte, el president de la Llombardia, Roberto Formigoni, de Forza Italia. El dia 12 de juliol, al *Corriere della Sera*, replicava al ministre Loiero dient que els seus poders eren els mateixos dels anys vuitanta perquè no hi havia cap llei que els definís...; "fa temps que volem una política de coexistència sobre la immigració i sobre la seguretat". I responent als qui consideren que el federalisme beneficiaria bàsicament les regions riques i desenvolupades del Nord, però no pas les més endarrerides i pobres del Sud (cosa que encara distanciaria l'un de

l'altre), Formigoni declarava: "El Mezzogiorno, a diferència d'allò que creu el centre-esquerra, revaloritza cada dia més el model federalista i ha entès perfectament que el centralisme és una pedra a la sabata a tot el país. Certament, la capacitat d'autonomia de les regions és diversa. Es per això que els governadors del Nord propugnem un federalisme de velocitats diferents, que permeti a cada territori d'obtenir la quota d'autonomia més adequada".

En la seva entrevista, el ministre Loiero, a banda de considerar "monstruós" el poder dels presidents regionals, expressava el seu escepticisme sobre la possibilitat que la reforma complís tots els tràmits parlamentaris abans del final de l'actual legislatura (fan falta dues aprovacions, amb un lapse de tres mesos entre la primera i la segona, a la Cambra de Diputats i al Senat). També deixava clar el seu temor que, darrere el federalisme, no s'hi amagués "el desig d'una part del Nord d'anar per compte propi". Així mateix, deia que àdhuc els presidents regionals del Pol de les Llibertats del Sud (els de la Pulla, la Calàbria i el Laci) veuen en la urgència federalista del Nord el desig de Bossi (líder de la Lega Nord) de fer dues Itàlies. "El federalisme a diferents velocitats, al qual m'oposo fermament, no pot funcionar en presència d'una realitat com la meridional: significa fer saltar el pacte unitari sobre el qual es basa el federalisme", explicava Loiero.

Ni al cel ni a la terra. El president de la Ligúria, Sandro Biasotti (centre-dreta), va respondre a Loiero dient que parlava de les regions com si fóssim al 1970, any en què van nèixer. El president del Laci, Francesco Storace (centre-dreta), va dir: "Es una cosa que no és al cel ni a la terra, i és molt greu que el ministre doni mostres de no conèixer la norma". El president dels Abruços, Giovanni Pace (centre-dreta), opinava que les paraules del ministre eren contradictòries. En canvi, el president de les Marques, Vito D'Ambrosio (centre-esquerra), li

Principals reivindicacions

Cambra de les regions. Una segona cambra, juntament amb la dels diputats, que substituiria el Senat i que representaria les regions i les autonomies locals.

Transferències. Les competències que han de ser objecte de transferència, reclamades fins ara, són sanitat, en-

senyament, fiscalitat, immigració i seguretat (policia).

Tribunal Constitucional. Les regions han de tenir representació al Tribunal Constitucional.

Supressió de control. El govern central ha de deixar de controlar ja les regions.

donava la raó: "Té raó, crec que el centre-dreta només mira de frenar la reforma". En termes semblants va expressar-se el president de la Toscana, Claudio Martini (centre-esquerra). De fet, Berlusconi ja ha dit públicament que la seva intenció, quan governi, és de modificar la constitució, fer referèndums a les regions perquè manifestin quines transferències estan disposades a assumir i impulsar estatuts de signe federal a cada regió. L'estratègia del Cavaliere seria, doncs, d'evitar ara la reforma constitucional per no donar aquest trumfo al centre-esquerra i guardar-se aquesta carta fins que ell no hagi triomfat —en les eleccions de l'any vinent, que segons tots els sondatges actuals ja té guanyades.

El ministre de la Funció Pública, Franco Bassanini, explica que l'estat ja ha transferit a les regions les competències de treball o laborals, les fires internacionals i les oficines perifèriques del Ministeri d'Indústria. En total 19.000 funcionaris, 25 bilions de lires i 61 decrets. Afirmar que per a fer una reforma constitucional cal l'acord de l'oposició, per tal com requereix una majoria parlamentària molt àmplia, però per a les lleis ordinàries el govern ja té majoria suficient i que per aquesta via ja es va duent a terme el federalisme administratiu i fiscal, que són fonamentals en una transformació federal de l'estat. També assegura que el seu govern ha transferit a les regions molt més que no pas Tony Blair al País de Gal·les, i que des del principi d'aquesta legislatura el centre-esquerra treballa per la reforma constitucional, amb federalisme inclòs, encara que el Pol no pari de sabotar-la. Finalment, el ministre presenta, com a exemples de federalisme, els EUA, Alemanya i l'estat espanyol, i diu que la Lega, quan parla de federalisme, en realitat pensa en una "confederació d'estats autònoms". "Bossi proposa de deixar al centre el 25% dels recursos i Formigoni, el 30%. Però amb aquests percentatges l'estat federal no podria pagar les pensions, les forces armades

Paraules clau

Cambrà de les regions. Una de les principals reivindicacions del moviment regionalista-federalista. Segurament que substituirà el Senat i serà formada pels representants de les regions. Requereix un canvi constitucional de signe federalista.

'Devolution'. Model britànic d'autonomia aplicat a Escòcia, País de Gal·les i l'Ulster. La Lega Nord d'Umberto Bossi en fa un punt de referència quan demana la devolució de poders de l'estat a les regions amb personalitat pròpia. El Parlament escocès elegit el juliol de l'any passat ha creat un govern que té poders en afers locals, sanitat, medi natural... Un al-

tre model per als federalistes italians és el català. Segons el *Corriere della Sera*, "la regió espanyola de Catalunya té una àmplia autonomia, un president propi, un Parlament propi amb poders sobre totes les matèries, excloses la política exterior, la defensa i l'estratègia econòmica i financera".

Federalisme. Doctrina política que substitueix l'estat unitari per una federació d'estats, segons definició del diari milanès susdit. A Itàlia s'entén com una transferència de poders de l'estat a les regions, províncies i ajuntaments.

ni els interessos del deute públic".

El Nord desafia l'estat. Per la seva part, el prestigiós articulista Sergio Romano escrivia, el 8 de juliol: "A les regions del Nord federalisme ha esdevingut sinònim de desenvolupament i modernització. Per córrer millor darrere Europa, el Nord vol que l'estat aflixi les regnes que l'escanyen i que li permeti de remoure amb les pròpies mans els obstacles que el frenen". El dia 20 de juny prop passat el president de la República, Carlo Azeglio Ciampi, deia: "Anem construint, amb un ampli consens d'opinions i amb les inevitables diferències, un estat nou, més estructurat com a estat federal, però que per això mateix no deixarà de ser unitari i així veurà reforçada la seva identitat i unitat en el procés de descentralització". Tanmateix, el president de la Llombardia, Formigoni, ha anunciat que a la tardor iniciarà el procés d'elaboració de l'estatut de la seva regió, que segurament anirà més enllà de l'actual i vella constitució del 1948... "A Roma, ho sé, qualificaran el nostre estatut d'anticonstitucional i, en efecte, ho serà, perquè preveurà la transferència a la Llombardia de tota la sanitat, l'ensenyament i la fiscalitat".

És ben clar, doncs, que l'actual

ARXIU / EFE

estat italià passa uns moments difícils i delicats per l'exigència de posar al dia les seves estructures. El joc polític del dia a dia no pot amagar el moviment de fons, d'una gran potència, que impulsa la República sorgida de la Segona Guerra Mundial a una transformació en estat federal. És la tendència dominant a tota l'UE: els vells estats-nació sofreixen poderoses tensions internes que els obliguen a federalitzar-se.

Silvio Berlusconi, líder de Forza Italia. La seva estratègia és evitar ara la reforma constitucional per no donar trumfos al centre-esquerra de cara a les properes eleccions.

Antoni Reig